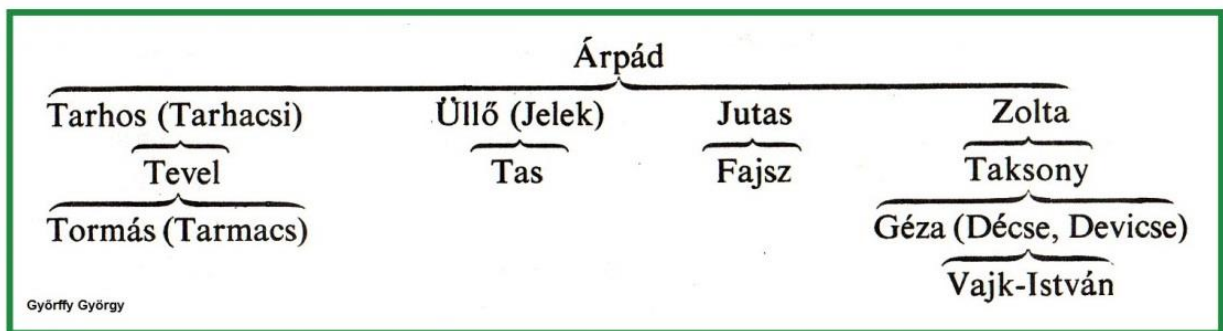

Árpád fejedelem Tarkacsu nevű fiáról...

Írta: Friedrich Klára

Egy liberális ismerősöm nagyon okosnak és szabad szellemiségűnek képzelem magát. Ez a téveszme nála abban nyilvánul meg, hogy mindent gúnyol, ami a magyar történelem akadémiai változatától (finnugor-török származás és nyelvrokonság) eltér. Egy rekkenő nyári napon az élelmiszerboltban azzal a valószínűleg hóguta okozta ötlettel tört rám, hogy Árpád fejedelem Tarhos nevű fiának neve a *tarhál* (pénzt kéreget) szóból származik.

Ezzel az írással szeretném visszautasítani ezt a magyarok őseit sértő, méltatlan, tudatlan megjegyzést.

Ábra Györffy György könyvéből

950 táján magyar küldöttség járt Bizáncban, Bíborbanszületett Konstantin császárnál. Vezetőjük Bulcsú vezér és Tarmacs herceg (Tormás), Árpád fejedelem dédunokája. Beszélgetésük a császárnak *A birodalom kormányzásáról* (De administrando imperio) c. művében maradt fenn, többek között Árpád fejedelem fiainak neve.

Nézzünk néhány forrást a név változatokkal (a források papírkönyvekből, nem az internetről származnak):

Szabó Károly: Magyar vezérek kora (Pest, 1869)

„...Árpád négy fia..., kiket Konstantin császár egyenként így nevez meg: első Tarkas, második Jeleh, harmadik Jutos, negyedik: Zsolt...” (46.)

A magyar honfoglalás kútfői (MTA, 1900, Nap Kiadó, évszám nélkül)

Konstantin ezt írja a Kabarok és a turkok nemzetségeiről c. fejezetben: „*Abban az időben Liuntina, Árpád fia volt a fejedelmök.*” (125.)

Nem sokkal ezután Levente már nem szerepel nála: „*Tudnivaló, hogy Árpád, Turkia nagy fejedelme négy fiút nemzett, az első Tarkatzú, a második Jelexh, a harmadik Jutotza, a negyedik Zolta.*” (128.) Ugyanebben a műben a 254. oldalon Tarkhu nevű kaukázusi város említése.

Szentkatolnai Bálint Gábor: A honfoglalás revíziója (Kolozsvár, 1901)

Konstantin nyomán: „*Tudni kell, hogy Árpádnak a Magyarok (ráfogással Turkok) nagy fejedelmének négy fija (így írta) volt: 1-ső Tarkacu (görögösen: Tarkatzou-sz), 2-odik: Jelexh, 3-adik: Jutoca (görögösen Joutotza-sz), 4-edik: Zalta (gör: Zalta-sz).*” (131.)

Az írás vége felé visszatérünk majd ehhez a mondatrészhez, hogy „*ráfogással turkok*”.

A továbbiakban Bálint Gábor a Tarkacu vagy Tarkacsu nevet összeveti többek között a kabard Thariko (Isten kölyök, Isten-fi) szó kicsinyített, Tharikocu alakjával is. (131-132.)

Az általa bolgárnak tartott tar-khan méltóságnevet összeveti a kazárral, ahol herceg-et jelent, adige nyelven pedig a taar-ko-kha-sz szó főbíró jelentésű, de értelmezhető Isten-bíró-nak is. (137.)

Dr. Mangold Lajos: A magyarok oknyomozó történelme (1902.)

Itt egy újabb névváltozattal találkozunk: Árpád legidősebb fia nála **Levente Tarkas**. Azt írja, hogy Levente nem külön személy volt, a Levente nem név, csak Tarkas jelzője és perzsául annyit jelent: harcos, kalandor. (27, 31.)

Kristó Gyula-Makk Ferenc: Az Árpád-házi uralkodók (IPM Könyvek, 1988)

A szerzők szintén úgy gondolják, hogy Levente nem külön személy.

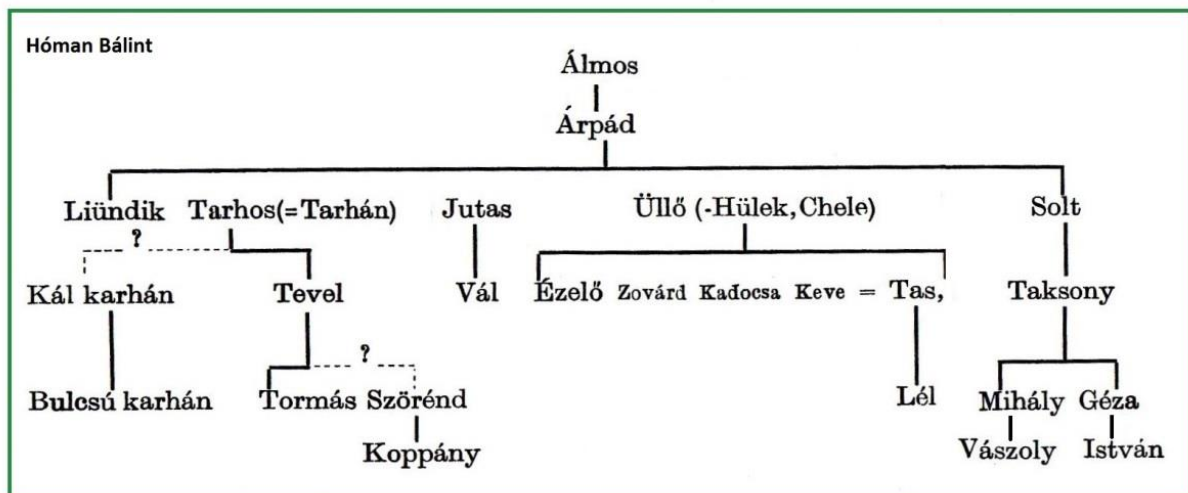
„*Árpádnak négy fiáról szól Bíborbanszületett Konstantin: Tarkacsuról (Tarhos), akinek másik neve Liüntika (Levente) lehetett, Jelegről (Üllő), Jutocsáról (Jutas) és Zaltaszról (Zolta). Születési évüket 870 és 880 közé kell helyoznunk.*” (20.)

„*Árpád közvetlen utódját nem tudjuk megnevezni. Mutat nyom arra, hogy Tarkacsu (Liüntika) követte Árpádot a főfejedelemségben, Anonymus viszont*

Árpád legkisebb fiát, Zoltát teszi meg a következő fejedelemnek.” (21.)

Hóman Bálint: Szent István (1938, Reprint: 1998)

„A karhán vagy tarhán tisztsége pedig – úgy látszik – a legidősebb Árpádfi, Tarhos vagy Tarhán, családjában volt örökletes; Kál és Bulcsú karhánok és a helyükbe lépő Koppány mindenesetre az ő rokonainak látszanak. Tas és Lél a második fiúnak, Üllőnek (Hülek) a leszármazói...” (60.)

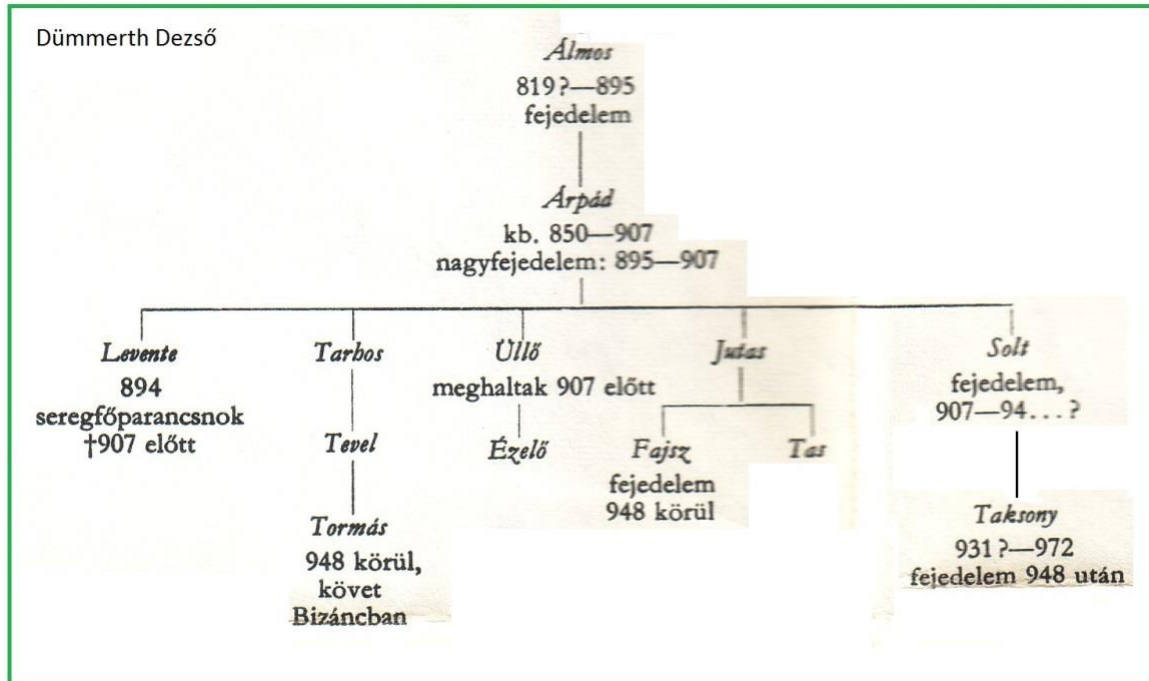
Ábra Hóman Bálint könyvéből-részlet

Régi magyar olvasókönyv (Tankönyvkiadó, 1977) Moravcsik Gyula fordítása, mely a görög nyelvnek jobban megfelel, így idézi Kostantint:

„Tudnivaló, hogy Arpadésznek, Turkia nagy fejedelmének négy fia volt, az első Tarkatzusz, a második Ielech, a harmadik Iutotzász, a negyedik Zaltász...” (17.)

Dümmerth Dezső: Az Árpádok nyomában (Panoráma Kiadó, 1977)

„Hármuk, Tarhos, Üllő és Jutas neveit csak a Bizáncban járt magyar követek elbeszélése, elsősorban a Konstantin császárral beszélő Tormás tartotta fenn, aki Tarhosnak Tevel nevű fiától származó unokája volt.” Táblázatán Árpád fiai: Levente, Tarhos, Üllő, Jutas, Solt. (119.)

Ábra Dümmerth Dezső könyvéből – részlet

Győrffy György: A honfoglaló magyarok települési rendjéről (Archaeologiai

Értesítő, 1970.) *Liudprand cremonai püspök a 921-es év eseményeiről szólva írja, hogy két magyar vezér, az általa királyoknak nevezett Dursac és Bugát, hadsereggel védték meg ellenségeitől Berengár itáliai királyt, később császárt, aki adót is fizetett a magyaroknak. Dursac nevében Nagy Géza történész Tarkacsu nevének rontott alakját ismerte fel. Amennyiben ez így van, Tarkacsut királyként tisztelték külföldön is (Tömörítve).*

Az öt fiú nevét együtt eredetileg csak Bíborbanszületett Konstantin-nál találjuk, máshol, pl. Anonymusnál, Kézainál, Káltinál, Thuróczynál, Bonfininél, Ransanus-nál nem.

Feltételezem, hogy mindezek a névváltozatok - Tarkas, Tarkatzu, Tarkatzou, Tarkatzusz, Tarkacu, Tarkacsu, Tarkasu, Tarhacsi, Tarhos, Tarhán a TÁRKÁNY szóra vezethetők vissza, mely jelent vezéri méltóságot, bírót, és mesterséget: kovács-ot is. S mit is jelenthetett ha egy fejedelemnek Tarján, Tarkán, Tárkány, volt a méltósága? Valószínűleg azt, hogy ősei között volt egy különleges képességekkel rendelkező kovács és maga is a tárkányok, kovácsok választott megbízottja, képviselője, mint olyan, aki maga is ért a mesterséghez.

Sokat mondanak a településnevek, a régi földrajzi leírásokban azonban Tarhos nevű települést nem találunk, van viszont Tárkány bőségesen.

Anonymus: Gesta Hungarorum (Helikon, 1977. ford: Pais Dezső, jegyzetek: Győrffy György)

Anonymus nem említi Tarkacsu-t, de a 44. részben van egy Tarras nevű terület, melyet Győrffy György a jegyzetekben az Árpád-fi Tarkacsu vagy Tarkasu nevével vet össze. Anonymusnál szerepel Ielech (Hülek, Üllő), akit ő nem Árpád fiának, hanem nagybátyjának nevez és Győrffy György azt írja, hogy az Üllő helységnévben maradt fenn emlékezete.

Vályi András: Magyar országnak leírása (1799)

Tarhos nevű település nincsen az alapos gyűjteményben. Hat Tárkányt említ, van továbbá: Tarány, Tarcs, Tarcsa, Tarcsán, Tarján, Tarjány, Tarkajcza... Árpád második fiának nevét, Üllő-t is kerestem, Üllő és Üllés van Pest vármegyében.

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, mellyben minden város, falu és puszta betűrendben, körülményesen leíratik. (1851)

Nála is hat Tárkány van: Bihar megye, Komárom megye, Felső Tárkány: Borsod megye, Kis-Tárkány: Zemplén megye, Nagy- Tárkány is Zemplén megye, Mező-Tárkány: Heves megye. Van még Tarcs, Tarcsa, Tarcza, Tarcsány, Tarján, Tarrós... Sok Tar és Tár kezdetű település van. Tarhos nincsen itt sem. Üllő van Pest megyében és Üllőfa puszta Veszprém megyében.

Győrffy György: A honfoglaló magyarok települési rendjéről (Archaeologiai Értesítő, 1970): „Tarhos nevét Árpád baranyai szállásterületével északra szomszédos Tolna megye területén két helynévben találjuk meg: a Duna partján Fadd határában volt Tarhacsia (1436: Tarhachya) puszta. Ha e víz mellett a jobbparton a középkori Tolna megyében eredő mellékvizéhez, a Kaposba folyó Baranya csatornához felvándorlunk, ott találjuk Tarrós falut (1475: Tarros). Bár ennek neve magyarázható a tarlós szóból is, több szempontból szól a falunév személynévi eredete mellett: A Torontál megyei Tarras falu neve Anonymusnál Torhus alakban jelentkezik. Tarhos (település) a Fekete Körös egyik ágánál

található, mely Árpád falu mellett elvezet a nomád szakrális kovács nevét viselő Tárkány faluhoz és Kovácsi dűlőhöz...”

Vályi András említ egy Taros nevű falut a közeli Baranya megyében. Ugyanez Fényes Eleknel: Tarrós. Tarhacsia pusztája a geográfiai szótárakban nincsen.

Nagy Géza: Magyar nemzetségek (Buenos Aires, 1974) c. könyvében felsorolja a 10 megyében fennmaradt sok Tarján nevű települést. (52-53.) Ugyanő Tarkacsut Árpádot követő nagyfejedelemnek tartotta, aki még 922-ben is uralkodott. (Kristó Gy: Árpád fejedelemtől Géza fejedelemig /2002/95.)

Bakay Kornél: A magyar államalapítás (Gondolat Kiadó, 1981)

„A magyar települések nagy része a 12. sz. végéig az első birtokos nevét kapta. Ha tehát egy települést Árpádnak, Tarhosnak, Tevelnek, Jutasnak, Tasnak, Fajsznak stb. neveznek, akkor ott – egykor – az illető fejedelemfi lakott.” (21.)

Padányi Viktor: Dentu-Magyararia (Buenos-Aires 1963, Veszprém, 1989)

Ügyek és fia, Álmos Kijevben hozták létre az akkori világ legjobb kardjait készítő központot. Padányi szerint Kijev neve a kő szóból származik. (335.)

„A kievi kard a 9. szd. második felére már világkereskedelmi exportcikk lesz...A kardkovácsolás ősi szabir ipar, ez a név talán a nevet is a szablyáról kapta, mely nem a német Säbelből származik...A vasipar olyan fontos eleme a Káspi népek törzs-szövetségeinek, hogy annak irányítója és főnöke a tarchan, vagy a magyarban a tarján, a kovácskirály rangban mindjárt a kagán és a horka után következik.” (334-335.)

Győrffy György István király és műve (Gondolat Kiadó, 1977) c. könyvéből idézetek:

„A türk-kazár államszervezetben a tarján-eredetileg tarkán, a hadvezér méltóságneve volt.” (31.)

„A vezérek körül dolgozó kovácsok türk neve tárkány, magyar neve vasverő volt. Szláv nevük vidékenként eltérő: Kovár, Kovács, Kazinc volt.” (107.)

„A kardverőket nevezték mecsérnek is, a pajzsműveseket csatároknak.” (240.)

„A tárkány név használatát biztosan datálja a szakrális kovácsolás, a tárkányság pogány vonatkozása, István király, sőt talán már Géza a kereszténység bevezetése után mellőzte a pogány rítussal kapcsolatos

mesterséget és nevet és a délszláv kovács névvel nevezette az új szervezet keresztény vasverőit, akik mesterségüket bizonyára a szlávoktól eltanult fogásokkal is fejlesztették.” (443.)

Győrffy Györgynek sok pontos adatot köszönhetünk, de látjuk a tipikus akadémiai felfogást, mindent mi vettünk másoktól, még akkor is, ha azok a népek többszáz évvel később jelentek meg a történelemben.

Megtéveszti a tanulni, tudni vágyókat az, aki a türköket, kazárokat, bolgárokat mongolokat időben a magyarok és elődeik (azaz szkíták-hunok-avarok) elé helyezi.

Itt térünk vissza Bálint Gábornak ahhoz a mondatrészéhez, hogy *„ráfogással turkok”*. Bizony igaza van, hogy ráfogással, mert a magyarok nem türk, török, kazár, bolgár származásúak. Az 1848-as forradalom után a Habsburgok két származási lehetőséget adtak nekünk, finnugorok vagy törökök lehetünk. 2018-ban a finnugor elmélet lélekvesztője nagy léket kapott, dr. Kásler Miklós és kutatótársai bizonyították, hogy az Árpád-házi királyok nem finnugor eredetűek. Krónikáinkban sem fordul elő a finnugor, török származás vagy nyelvrokonság.

Bár főként Konstantin császár használja a magyarokra a türk elnevezést, ő maga is ezt írja: *„Abban az időben nem hitták őket turkoknak, hanem Szabartioiaszfaloinak, valamilyen okból.”* Másutt: *„...ezeket mai napig a turkok régi nevén Szabartioiaszfaloinak nevezik.”* (120-121.)

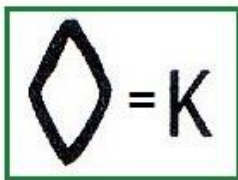
Ezt szintén Bulcsútól és Tarmacs-tól hallotta a császár. Világosan kitűnik ebből, hogy a magyarok önmagukat nem nevezték turkoknak. Darkó Jenő filológus, egyetemi tanár 1910. június 3-án fejtette ki az Akadémián, hogy Konstantin hatásának eltűntével a magyarok türk elnevezése is eltűnik a görög történetírásból. Sajnos a magyar történetírásban, rovásírás történetben napjainkban is virul.

Dümmerth Dezső: *„... 948 körül Bizáncban Bulcsú vezér és Árpád dédunokája, Tormás úgy informálják Bíborbanszületett Konstantin császárt, hogy a magyarokat régen „erős szavír”-nak (szavartü aszfalü)-nek nevezték.”* (33.)

Padányi Viktor szerint ez a szó a szabír népet jelenti és nincs egyedül ezzel a véleményével. (351.)

Bakay Kornél Thury József-re hivatkozva írja az *Őstörténetünk régészeti forrásai* c. könyvében (1998/II./55.): „A szabírokat Jordanes húnoknak mondja, akik rokonai az onoguroknak, akiket a magyarokkal kell azonosítanunk.”

Véleményem szerint a tárkány szó nem türk, a történelmi Magyarország Tárkány nevű településeinek nagy száma is bizonyítja, hogy ez magyar szó! A kovács szó sem szláv, hanem a magyar kő, kova szóból ered. A kovácsmesterség nem köthető csupán a vashoz, hiszen a vas használata előtt használtak már kőkalapácsokat. „Legvalószínűbb, hogy e szó gyöke a hangutánzó KO”, olvasható a Czuczor-Fogarasi szótárban. A rovás **K** betű formája is kőre, kőeszközre hasonlít, a **K** hang a kő kopácsolás hangját idézi. Márpedig eleink kopácsoltak eleget, amikor a kőeszközeiket készítették. Bár a szótár említi, hogy a szlávoknál is kovács a mesterember neve, ezt azonban szlávok vették át tőlünk és nem fordítva.

Rovás **K** betű

Tharan-Trieb Marianne a Dobogó történelmi folyóirat 2018. ápr.-jún.-aug.

számában „Amikor a tarkánok kovácsoltak” c. tanulmányában vizsgálja a tarkánság elterjedtségét Euráziában, többek között az etruszk, hettita, skandináv műveltségekben. A kő-vel kapcsolatban írja: „...a KV gyökben benne van a kovács szó gyöke is, de a kő, kövek, kavics, kova úgyszintén...” (12.)

„Az etruszk nép története homályba vész, ahogy Ruma alapítása is. De valami feltűnik, az első királyok neve Tarquinius, az egyik város neve Tarquinia - mindkettőben benne van a Tark - az egyik szó királyra utal, a másik fémfeldolgozásra”-írja Tharan-Trieb Marianne. (11.)

Ehhez tudom hozzátenni, hogy Tarkacsu legtöbb névváltozata a TARK betűcsoporttal kezdődik: Tarkas, Tarkatzu, Tarkatzusz, Tarkacu, Tarkacsu, Tarkasu, Tarkatzou.

Üdítő a sok türk, szláv „átvétel” olvasása után Tharan-Trieb Marianne etruszkokkal kapcsolatos felvetése. A Tarquiniusok, mint uralkodók és a

magyar tárkány méltóságnév hasonlósága művelődéstörténeti kapcsolatot jelez, ezt a magyar és az etruszk rovásírás között a Forrai Sándor által kimutatott összefüggés is alátámasztja.

A **T** betűvel kezdődő nevek Árpádnak ezen utódainál jelzés értékűek, talán az öröklődő tárkányság-ra utalnak: Tarkacsu, Tevel, Tarmacs (Tormás, Tarmatzu), Tas, Jutas = Ju –Tas, Taksony, Tar-Zerind. A Tar szó az Árpád utódnál valószínűleg nem a kopaszságot jelenti, hanem a tarjanság, tárkányság ágát.

Tas nevével kapcsolatban: a tas szót török eredetűnek tartják a turkológusok, ez azonban tévedés. A tas jelentése kő, mégpedig szent kő. Erre utal a Tászkotető elnevezése is. (2007-ben jelent meg egy tanulmányom a Tászkotetői rovasos kövekről, ahol ezt bővebben kifejtem.) A magyar eredetet támasztja alá három rováslemlékünk: a székelyföldi Firtos vár írásos köve és a dálnoki felirat, melyeken a TÁSZ szó látható, valamint egy bulgáriai devtas, azaz „ördögkő”. (Ezekről bővebben másutt írtam).

A fentiek alapján feltételezem, hogy a 'tarhos' szó nem az Árpádfi nevéből származik. Ez a szó nem volt elterjedt, mivel Vályinál, Fényes Eleknél nem szerepel, pedig ott még a pusztákat, dűlőket is feltüntették.

A *tarhál* szó Czuczor-Fogarasinál, Ballaginál, Krizánál, Szinnyei tájszótárában nincsen, tehát a 19. sz.-ban még nem ismerik. Ezekben van viszont a *tarhó* szó, mely az aludttej egy fajtáját jelenti. Lehet, hogy a napjainkban létező Tarhos község és vidéke erről a termékéről volt híres. A *tarhál* szó jelentése A Magyar Nyelv Történeti Etimológiai Szótára szerint (Akadémiai Kiadó, 1976): nyerőtől pénzt könyörög, valamit, különösen pénzt, kölcsönként kéreget. A tarhenol szóból származik. Német-jiddis eredetű. 1924-ből utal egy forrásra. Mivel még a 19. század végen sem volt ismert, továbbá nem is magyar eredetű, tehát kizárt, hogy pénzt kéregető értelemben egy 10. században élt személyre vonatkozhatna.

Két „vicces”, egymást követő mondat Csorba Csaba *Árpád népe* c. könyvéből: „A nyelvészek szerint Liüntika (Levente, Árpád fia) neve finnugor eredetű. Tarkacsu neve török eredetű, etimológiája vitatott” (152). Így Hunfalvy és Vámbéry megnyugodhat, hogy Árpád fejedelem is betartotta az akadémiai szabályokat - csak finnugor vagy török származású lehet a magyar ember gyereke.

Hogy Tarkacsu neve valóban kapcsolatba hozható a tárkánysággal, kovácssággal, alátámasztja a másik fiú neve: Üllő, mely szintén kovács szerszám, állvány vasból, amelyen a kovácsok alakítják a munkadarabot. Hogy egy nemzetség öröklődő elnevezése, bizonyítja a Tevel-Kovácsi helynév Tolna megyében és az erdélyi Körös-Tárkány a Kovácsi domb aljában.

Nézzük a Gyórfy György által felvetett szakrális kovácsolás-t, bár ő nem részletezi, mit ért ez alatt. Léteztek foghúzó kovácsok, manapság is léteznek emberek gyógyító kovácsok is, pl. csontkovács. Azt gondolom, a kovácsokon belül is volt rangsor, fontosság, társadalmi alá és fölé rendeltség. A rangsor tetején állhattak azok, akik az uralkodók kardjait készítették. Ügyek és Álmos fejedelmek Kijevben az akkori világ legkorszerűbb kardgyártását szervezték meg.

László Gyula írja *A honfoglaló magyar nép élete* c. könyvében (1944), hogy egyes ázsiai népek vezéreit, akik kovácsóستól származtatják magukat, tarchán-nak hívták s ez nem más, mint a magyar Tarján és Tárkány. A görög mitológiában az Istenek kovácsa Hephaistos, maga is Isten. (348.)

Néhány példát hozok a germánoktól, mert akadémiai részről mindenre csak finnugor, török, mongol, szláv párhuzamokat olvashatunk. Holott sokkal korábbi és gyümölcsözőbb volt a kapcsolatunk a germánokkal, mint a törökökkel, mongolokkal, utóbbiak abban az időben népként még nem is léteztek. A germánok mondáiban Mimer táltos kovács volt és a bölcsesség forrásának tulajdonosa, akihez még Odin is kéréssel fordult. Táltos kovácsok készítették Siegfried kardját, a Balmungot vagy Frithiof kardját, az Angurvadelt. (Frithiof monda, Remekírók sorozat, 1901). A rovásjegyeket is ők ütötték a kardba, s bizonyára Isteneik áldását kérték rá, mielőtt átadták az uralkodóknak.

*„Szállj Angurvadel ezüst hüvelyedből
S megvillan a Nap ragyogása azon
a runajegy ég, tüzesül a vason”*

Itt teszem még hozzá, hogy a pajzsra emelés szokása nem a kazároktól ered, mivel a korai germán Frithiof mondában is fennmaradt.

„De Frithiof a pajzsra feltevén a gyermeket:

Normannok, itt a honremény, a fejedelmetek!”

Attila hun királyunknak maga az Öreg-Isten választott kardot, szintén rovásjellel, ahogyan Arany János írja a Buda halála, 8. énekében:

*„Ím az Öreg Isten, Világ szeme napja
Hadak ura, Föld Víz s az örök tűz apja
pöngé vasat, melyen titkos betű választ,
Nincs földi halandó, ki megolvassná azt...”*

Összegzés:

Tarkacsu Árpád fejedelem fia volt, nevéből következően tárkány, fejedelem méltóságú. Részt vett édesapja oldalán Kárpát-medencei hazánk visszafoglalásában és megtartásában. Valószínűleg ezért is áldozta életét. Több történész szerint ő követte Árpádot a fejedelemségben. Amennyiben igaz, hogy Liudprand püspök őt értette rex Dursac alatt, akkor a nyugatiak szemében királyi méltósága volt. Tekintélyt vívott ki családjának, hazájának, utódainak is, hiszen Konstantin császár így ír Tarkacsu unokájáról, amikor az követként nála járt: *„Tudnivaló, hogy... Termatzusz (Tormás, Tarmacs) a barátunk...”* Más fordításban a „barátunk” helyett „szövetségesünk” olvasható. Ezért tisztelet jár, s akik sértegetik, nem érdemlik meg, hogy ebben a szép országban éljenek, melyet többek között Tarkacsunak is köszönhetünk.

Megerősítés:

Tarkacsu fejedelemről szóló írásomat már befejeztem, az anyagokat rendeztem, elmentettem, a könyveket visszatettem a helyükre. Elővettem a következő feladatomhoz szükséges könyveket dr. Bobula Idáról készülő cikkemhez. A ráhangolódáshoz kézbe véve *A magyar nép eredete* c. művét, a könyv a 166. oldalon nyílt ki. Ezt olvastam ott: *„Aki ragaszkodik a régi hivatalos magyarázathoz, mely szerint honszerző fejedelmünk neve „árpácska” volt, ám tegye – úgy kell neki! Ismerjük fel végre, hogy lélektani lehetetlenség, hogy egy fejedelmi család a fiait Tormásnak, Torkoskának, Zabszemnek, Árpaszemecskének nevezte volna. Ilyen nevű fejedelmet nem emeltek volna pajzsra a hetumogerek. A fejedelem neve nem tréfa.”*